

Torah from Around the World

*De Eeuwige zal macht aan zijn volk verlenen,
de Eeuwige zal zijn volk zegenen met vrede.*

Tehilliem 29:11

Sjabbat 14 oktober 2023/ 29 Tisjrie 5784, Beresjiet/Genesis 1:1 - 6:8

Tanach blz. 3 - 12

Haftara: Job 38:1 - 18

Tanach blz. 1538 - 1539

Vertaler: Channa Kistemaker

Commentaar: **Chazzan Israel Gordan** is verbonden aan het Huntington Jewish Center te New York.

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

De schepping in ieder van ons

Op grond van mijn elf jaar lange ervaring als chazzan durf ik gerust te zeggen dat de sidra Beresjiet doorgaans wordt begroet met één belangrijke emotie: opluchting. Sjabbat Beresjiet betekent dat je Selichot, twee dagen Rosj Hasjana, Tzom Gedalia, Sjabbat Sjoeva, 25 uur Jom Kipoer, Soekot, Sjemini Atzeret en Simchat Tora hebt doorstaan. Met de komst van Beresjiet zal het bijna twee volle maanden duren tot de volgende Joodse feestdag. En hoewel dat zeker een reden is om van Beresjiet te houden, is er ook inhoudelijk genoeg om van te houden.

Toen ik dit jaar het allereerste begin van de Tanach herlas, was het meest intrigerende voor mij het schoolvoorbeeld van de creatie van *halacha lema'ase* (de praktische toepassing van de Joodse wet), die voortkomt uit een enkel vers in deze sidra. Onze Joodse traditie is rabbijs van aard, maar de rabbijnen baseerden hun praktijk op de Tanach. Deze sidra bevat het eerste voorbeeld van de duidelijke lijn die men kan trekken van de Tora, via de Misjna en de Talmoed, naar de Joodse wet.

Een van de meest bekende en controversiële passages in de Tora volgt nadat God man en vrouw heeft geschapen: “Hij zegende hen en zei tegen hen: ‘Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag: heers over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht en over alle dieren die op de aarde rondkruipen.’” (Beresjiet/Genesis 1:28). In Misjna Jevamot 6:6 staat bij het bespreken van de mitswa om zich voort te planten: “Een man wordt geboden met betrekking tot de plicht tot voortplanting, maar niet een vrouw. Rabbi Jochanan ben Beroka zegt: Over hen beiden wordt gezegd: ‘En God zegende hen; en zei tegen hen. . . Wees vruchtbaar en vermenigvuldig je.’” In deze eerste fase van de rabbijnse wet beschouwen de rabbijnen dit vers als een bewijstekst voor de mitswa en een inleiding tot het debat over wie verplicht is.

Later citeert de Babylonische Talmoed Jevamot 62b een *baraita* (= halachische uitspraak van buiten de Misjna, vert.):

Rabbi Jehosjoea zegt: Als een man in zijn jeugd met een vrouw trouwde en zij overleed, dan moet hij op zijn oude dag met een andere vrouw trouwen. Als hij in zijn jeugd kinderen heeft gehad, zou hij op zijn oude dag meer kinderen moeten krijgen, zoals er staat: ‘Zaaï van de morgen tot de avond. Laat je hand niet rusten, want je weet niet of het zaad de ene of de andere, of elke keer zal ontkiemen.’ (Prediker 11:6)

Dit leert ons dat iemand kinderen moet blijven krijgen, zelfs als hij de mitswa al heeft vervuld.

Ten slotte lezen we in Sjoelchan Aroech, Even Haezer 1 dat “elke man verplicht is met een vrouw te trouwen om vruchtbaar te zijn, en om zich te vermenigvuldigen, en iedereen die zich niet bezighoudt met vruchtbaar zijn en vermenigvuldigen is alsof hij bloed vergiet en ervoor zorgt dat de goddelijke aanwezigheid uit Jisraëel vertrekt.” Voortplanting is, op dit punt in de interpretatie van dit vers door de rabbijnen, niet alleen een gebod om de wereld te helpen vullen, maar een manier om God dichterbij Jisraëel te brengen.

Opgemerkt moet worden dat er veel discussie bestaat over de vraag of het vers uit Beresjiet of de herhaling van de uitspraak in sidra Noach (of misschien beide samen) de werkelijke bron is voor het gebod om vruchtbaar te zijn en zich te vermenigvuldigen. Er is ook discussie over de vraag of dit alleen op Joden van toepassing is of op alle mensen, of het zowel op mannen als op vrouwen van toepassing is, en over hoeveel kinderen (en van welk geslacht) er nodig zijn om het gebod te vervullen. Maar één ding is duidelijk: God heeft de aarde geschapen, en wij moeten haar vullen met mensen. Er is geen dubbelzinnigheid in de tora-tekst, of in de rabbijnse teksten die volgen, dat dit is wat God van ons verlangt.

Voor de moderne lezer kan dit lastig en ongemakkelijk zijn. Een bijzondere uitdaging zijn de vragen betreffende het milieu die dit vers oproept. Hoe kunnen we het gebod om

vruchtbaar te zijn en te vermenigvuldigen verzoenen met het feit dat, volgens sommigen, het krijgen van een kind het ergste is wat een individu voor het milieu kan doen? In één onderzoek toonden onderzoekers aan dat het opgeven van je auto 2,4 ton CO₂-uitstoot per jaar zou besparen, recycling 0,21 ton zou verminderen en veganistisch worden 0,8 ton zou besparen. Maar de keuze om één kind minder te krijgen zou tussen de 16,16 en 59,8 ton CO₂-uitstoot PER JAAR besparen. Zou het kunnen dat vruchtbaar zijn en zich vermenigvuldigen leidt tot de vernietiging van Gods groene aarde? Er zijn genoeg voorbeelden van producten of activiteiten waarvan men ooit dacht dat ze heilzaam waren en waarvan later het tegendeel waar bleek te zijn, maar die omkeringen hebben geen theologische gevolgen. Zouden wij durven suggereren dat God ongelijk had? Moet de Sjoelchan Aroech in plaats daarvan melden dat iedereen die zich WEL bezighoudt met vruchtbaar zijn en vermenigvuldigen is alsof hij bloed vergiet?

Een groot deel van dit debat heeft te maken met de periode waarin deze teksten zijn geschreven. De Sjoelchan Aroech, de meest recente van onze teksten, werd voor het eerst gepubliceerd in 1565 – bijna 500 jaar geleden, in een tijd waarin door de mens veroorzaakte mondiale klimaatverandering nog niet bestond. Tegenwoordig zijn de zaken anders en moeten we dringend werk maken van het beperken van de aangerichte schade. Hoe kunnen we, gegeven onze verplichting om de aarde te vullen, deze tekst opnieuw lezen in het licht van onze huidige inzichten? Wat is het Joodse antwoord op deze mondiale crisis?

Eén suggestie wordt verderop in onze sidra aangeboden. In Beresjiet 2:15 zegt de Tora: “De Eeuwige God bracht de mens dus in de tuin van Eden, om die te bewerken en erover te waken.” Hoewel God de aarde misschien voor menselijk gebruik heeft geschapen en inderdaad wil dat mensen de planeet bevolken, hebben velen "bewerken en erover te waken" geïnterpreteerd als het duurzaam benutten van natuurlijke hulpbronnen. Wij hebben de aarde niet gekregen om te misbruiken. God heeft mensen geschapen om te aanbidden, prijzen en dienen, en God eist dat we heel Gods schepping eren en beschermen, terwijl we het milieu koesteren en behouden.

Zelfs als elke geboorte de planeet verder onder druk zet, heeft elk nieuw mensenleven het potentieel om de oplossing te zijn. Elk nieuw kind zou degene kunnen zijn die een einde kan maken aan de honger in de wereld, een oorlog kan stoppen, kanker kan genezen of de klimaatverandering kan oplossen. We moeten ons bewust zijn van onze plicht om onze natuurlijke hulpbronnen te beschermen en te behouden, terwijl we de mitswa vervullen om vruchtbaar te zijn en ons te vermenigvuldigen. Een beter begrip van de gevolgen van onze acties voor het Joodse volk en de planeet zijn beide lessen die we uit deze sidra kunnen trekken.